

Politička ekonomija

Sutra, kad ode MMF...

Ni MMF bez svoje toljage, teške 750 miliona evra neće imati isti "pregovarački kapacitet"; ova vlada može da odahne - Niko neće da se istinski uhvati u koštac sa generatorima inflacije

tekst: Danica Popović

Zaista, bez onog čuvenog (krunskog, takoreći) argumenta "mora se, tako traži MMF" - šta li će ova vlada raditi? Odahnuće, naravno. MMF ih više neće uslovljavati otpisom onih 750 miliona dolara Pariskom klubu, koji su nam pre četiri godine, setimo se, samo uslovno odobrili (znajući, valjda, s kim imaju posla). I sada se tome nazire kraj. Ni MMF bez ovakve toljage od argumenta više neće biti isti. Ova vlada, svakako, može da odahne.

Dobitnici vs. gubitnici

A mi? E pa, to zavisi koji - mi. Ako ste oligarh (koji, doduše, čita Ekonomist magazin), slobodno možete da odahnete. Sada nastaje pravo vreme za velike ribe u mutnoj vodi! Sistem će ostati "naštelo-van" na vašu maksimalnu, krajnje netransparentnu dobit: monopoli caruju, partije upravljaju javnim preduzećima (a ko li će ih i dalje snabdevati, pitamo se)! S druge strane, treba da odahnemo i mi, radnici u javnim preduzećima, kao i mi, zaposleni u 75 velikih, društvenih zombi-preduzeća. Jer, po svoj prilici više neće biti "ishitrenih privatizacija", što bi značilo da se ova vlada više time neće baviti. I time smo pokrili skoro 40 odsto zaposlenih i značajan deo domaćih preduzetnika... Nije loše, nije loše: solidan komad biračkog tela, solidan izvor za finansiranje partija, a potrebno je samo ništa ne menjati, ima

li lakšeg zadatka ...

Vajdica je, iz drugog izvora, doduše, predviđena i za penzionere, i to tako što će deo zaostalih penzija biti isplaćen u kešu, a preventivnu dozu sedativa dobićemo i svi mi ostali (ranije nepomenuti), i to tako što ćemo, ukoliko ikakve privatizacije javnih preduzeća ikada bude, učestvovati u podeli besplatnih akcija. A tu je, setimo se, NIS, pa EPS, pa sve velike, bogate firme...

Prosto da se čovek upita šta smo do sada čekali i zašto ovo zlatno doba ranije nije došlo. A odgovor je: nije dao MMF! I tako bi oni i nastavili, samo kad bi i dalje imali onih 750 miliona zelenih argumenata u šaci ... Ovako - ništa. Strpen, spašen. Kada bi tako bilo i sa Hagom, eeeh... ko

Prosto se čovek pita šta smo do sada čekali i zašto ovo zlatno doba ranije nije došlo. Odgovor je: nije dao MMF

bi nam izvadio sekuru iz meda!

Ali, bilo je iznošenja sopstvenih uverenja... Pa su, tako, neki od dosadašnjih reformi imali i štete. Najgore je prošla SDP, čiji se predsednik oštro protivio bilo kakvoj privatizaciji javnih preduzeća. Čuvena je njegova izjava od 19. jula: "Kada privatizujete EPS i NIS onda vam nije potrebna ni Vlada, ni vlast u zemlji, jer onda kapital upravlja nekim stvarima", koja pogađa ravno suštinu stvari. Zaista, zašto bi tamo neki kapital upravljao kapitalom, kad možemo mi? Ovo "mi" poklapa se sa svim gore opisanim dobitnicima od odlaska "svetskog finansijskog policajca".

Zli jezici tvrde da je predsednik te partije tražio previše, te da je zbog toga tako munjevito smenjen sa svih pozicija, dok on tvrdi suprotno, kaže - sve bi dobio,

samo da je tražio, a nije. Naravno, upravo je tako bilo, kako drukčije?

I ovde dolazimo do prve lekcije iz uspešnog vođenja politike koja se u teoriji naziva - verodostojna objava. Jednom kada je premijer "oduvao" SDP, a to još učinio munjevito, nismo primetili bilo kakvih daljih preterivanja! Budžet je bio sjajna prilika za trampu tipa: ti meni još malo upravljajčkih prava, ja tebi lojalnost pri glasanju - ali, ništa! Svi su se razumno ponašali, samo je "Geneks" pao: šta znači verodostojna objava!!!

Obećanja, obećanja...

Ali ni Vladi nije bilo lako - proceduru izbora privatizacionog savetnika za NIS pet puta smo odlagali! Najpre (u aprilu) - prihvatismo, već u julu odložismo, pa u septembru, novembru, u decembru dva puta... Gledali smo ih i nasmešene i ojađene, kako kad. Kao loši studenti - najsrećniji kad odlože, očajni u čitaonici, srećni kad opet odlože, i sve tako... A usput, lakše lekcije postaju sve teže; teške, naravno, preskaćemo.

Onda idu taktički manevri. Listajući stare ovogodišnje novine, nalazim tekst od 20. avgusta, gde piše "MMF je odredio 31. jul kao **krajnji rok** za izbor privatizacionog savetnika ...", a taj krajnji rok traje i dan-danas. Kakvih je sve tu manevara bilo, ne znamo, naravno, nije sve bilo u štampi, ali ono što jeste ukazuje da se vodila rovovska borba. Svašta se pokušavalo: da se napiše tender bez eksplicitnog mandata za pružanje saveta o prodaji većinskog udela u dve rafinerije, kao što je dogovoreno, pa Misija javi da nije oduševljena, pa onda sledi novo odlaganje, pa otkáže već najavljenju konferenciju za štampu, pa ništa, pa se opet naglasi da ima nekih 750 miliona dolara koje neće otpisati ako se Vlada ne bude držala dogovora. I - skoro da su uspeali, iako misija MMF ni dan-danas nije sigurna kada će Srbija krenuti u prodaju svog uloga makar u dvema rafinerijama ako ne i u benzinskim pumpama širom zemlje...

Kod penzija smo dobili bitku. Tu ništa nismo uradili po dogovoru, a MMF je to prihvatio. Bilo je dirljivo prvo objašnjenje

ministra Lalovića - da usvojeni amandman socijalista koji definiše da prosečne penzije treba da iznose barem 60 odsto prosečne plate i da važi u naredne tri godine, neće uticati na pregovore sa Međunarodnim monetarnim fondom. "Mislim da ćemo uspeti da se dogovorimo sa MMF-om da ova odredba ništa suštinski ne znači", rekao je Lalović i zatim dodao: "U krajnjoj nuždi Vlada Srbije predložiće izmene tog jednog člana, ukoliko ta odredba zakona bude problem za pozitivnu šestu reviziju ugovora sa MMF-om" (29. septembar 2005).

I tako je Vlada uspjela da po dogovoru uradi barem jednu, verovatno najlakšu stvar - da usvoji jedan prilično restriktivan budžet, i to bez preterano velikih žrtava, osim ranije pomenutog Geneksa, koji je, opet zbog nećijih uverenja, otišao iz ruku

reformski potencijal Vlade nije impresivan, u njoj sedi tek nekolicina osvedočenih reformista, čija moć očigledno nije prevelika. Drugo, partijama na vlasti je sasvim jasno da će privatizacijom javnih preduzeća izgubiti čitavu finansijsku imperiju. Treće, tu su ti silni radnici, koje ne mogu tako lako da otpuste, jer nema šanse da se zaposle u novim, "greenfield" kompanijama, iz prostog razloga što ovih u dovoljnom broju nema... Zašto? Zato što vlada bez reformskog potencijala ne može da izgradi ambijent, niti zna, niti joj se isplati da se u to upušta.

I tako, možda će NIS i pasti, ali zato se to EPS-u verovatno neće dogoditi! Ovde već ima više tendera, više podvala, više nesporazuma, i mnogo više rešenosti da se stvar dovede do besmisla. Naravno,

upali u zamku klijentelizma - da skoro 600 hiljada radnika zavisi od njih, a da oni i njihove partije bukvalno zavise od rente koju vuku iz upravnih odbora na čijem su čelu. Zašto bi im to smetalo? Jedini reformista, taj ozloglašeni MMF, samo čeka da vidi da je dogovorena privatizacija NIS-a dobro startovala i ništa više. Svi su izgledi, naime, da u dogledno vreme aranžman sa njima i ne bude obnovljen. Time će klijentelizam biti tek blago okrnut, a rane će brzo zaceliti - pomoći će oligarsi, priskoćiće sindikati, smiriće se radnici. Za sve preostale teškoće - recimo, ponovno neminovno ubrzanje inflacije, izazvano time što će neko morati tim silnim radnicima da isplati sve nezarađene plate - biće opet kriv neko drugi. Tu retoriku i praktičnu kombinatoriku je Sloba izgradio, samo

Nemilih u ruke Nedragih, ili obratno. Kako je to prošlo toliko lako? Verovatno stoga što svi poslanici i sve stranke znaju da je usvojeni budžet ipak samo jedan papir, koji je veoma podložan izmenama. Eto, tako je marta prošle godine, u još jednom manevru "prepisivanja na ispitu" usvojen budžet sa deficitom od 45 milijardi dinara, umesto od 30 milijardi, kako je bilo dogovoreno sa misijom MMF-a. Narednih meseci, Vlada je morala da se ponaša suprotno tom usvojenom dokumentu, i da deficit svede na inicijalno dogovorenih 30 milijardi. A dobro znamo da MMF uskoro, čim se taj tender za privatizacionog savetnika završi, neće imati isti "pregovarački kapacitet", i da budžet opet može postati samo papir... zar ne?

Predviđanja vs. očekivanja

Na sreću svih ranije pobrojanih dobitnika, od "odlaska" MMF-a, tranziciji se u Srbiji dobro ne piše. Nekoliko faktora združeno deluju u tom pravcu. Prvo, sam

Inflaciona očekivanja su "naštelovana" najmanje na tri puta veći iznos od zvanično "projektovanih" 9,7 odsto

ovde nijedna od međunarodnih institucija, ni Svetska banka ni Evropska komisija, nemaju jači argument od neke negativne ocene u nekom izveštaju koji će čitati neki ljudi koje ne poznajemo... i koji ne glasaju ovde, zar ne?

Treba se, dakle, ozbiljno zabrinuti da će ostatak mandata, ne nadajući se nastavku, ova vlada shvatiti kao zasluženi predah. Ako su pametni, shvatiće da su

manji problem zamenite većim, to može dugo da se vuče... Jedini, ali zaista jedini problem je taj što ovi ljudi u Srbiji ipak zaslužuju da ih demokratski izabrane vlade ne vode ravno u propast, makar pod izgovorom da će to činiti kroz izgradnju institucija, što takođe ne čine.

Zamenik premijera je pre neki dan izjavio da su svi instrumenti podešeni tako da inflacija ne pređe 9,3 odsto. Jedan mali problem: inflaciona očekivanja su "naštelovana" najmanje na tri puta veći iznos, pre svega zbog toga što je postalo očigledno da se niko neće istinski uhvatiti u koštac sa generatorima inflacije - monopolima, ogromnim fondom nezarađenih plata u zombi preduzećima, niti iko ima nameru da reformiše pravosuđe. Ovaj začarani krug ne može se preseći sve dok se u zemlji ne pojavi autohtoni reformator, kome će biti jasno da mora najpre da razvlasti sebe, tako što će privatizovati javna preduzeća. Takav se ovde još nije pojavio. ✘